
ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ & ΜΟΝΤΕΛΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Γιώργος Νικολάου

ΔΙΔΑΣΚΩΝ: Γιάννης Καραντζής

Γενικοί, Ειδικοί Σκοποί και Δραστηριότητες Αναλυτικού Προγράμματος – Αξιολόγηση- προγραμματισμός

Γιάννης Δ. Καραντζής
π. Επίκουρος Καθηγητής ΠΤΔΕ Παν/μίου
Πατρών

Οι προβληματισμοί του Δασκάλου πριν το μάθημα

- **Θέμα διδακτικής ενότητας**
- **Διδακτικός χρόνος**
- **Καθορισμός του επιπέδου μάθησης**
- **Σκοποί του μαθήματος και στόχοι διδακτικής ενότητας**
- **Μέσα, μέθοδοι και μορφές διδασκαλίας**

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΔ/ΛΙΑΣ: Φάσεις της διδακτικής προσέγγισης και διδακτικές ενέργειες και δραστηριότητες.

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ (συνημμένο)

- ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (Α.Π.)
- ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΆ ΤΑΞΗ (Α.Π.)
- ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ (Α. Π.)
- ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ (Ο Εκπ/κός)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΤΟΧΩΝ

- **ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ** (γνώση, κατανόηση, εφαρμογή, ανάλυση, σύνθεση, αξιολόγηση)
- **ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ** (αντίληψη, ετοιμότητα, πορεία εργασίας, επάρκεια εργασίας, επιδεξιότητα, προσαρμοστικότητα, οργάνωση)
- **ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ – ΣΤΑΣΕΩΝ & ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ** (ανάπτυξη προσωπικότητας, διαμόρφωση χαρακτήρα, δυνατότητα ανταπόκρισης, ικανότητα για απόδοση και οργάνωση αξιών, υιοθέτηση καταστάσεων, εμπλουτισμό συναισθηματικού κόσμου)

Γνωστικοί στόχοι

- **Ρήματα:** ορίζω, αναγνωρίζω, ονομάζω, ανακοινώνω, απομνημονεύω, περιγράφω, δείχνω, προσδιορίζω, απαριθμώ, κατασκευάζω, συγκρίνω, ταξινομώ κτλ.
- **Αξιολόγηση:** με ερωτήσεις (τεστ)

Στόχοι Δεξιοτήτων- Ικανοτήτων

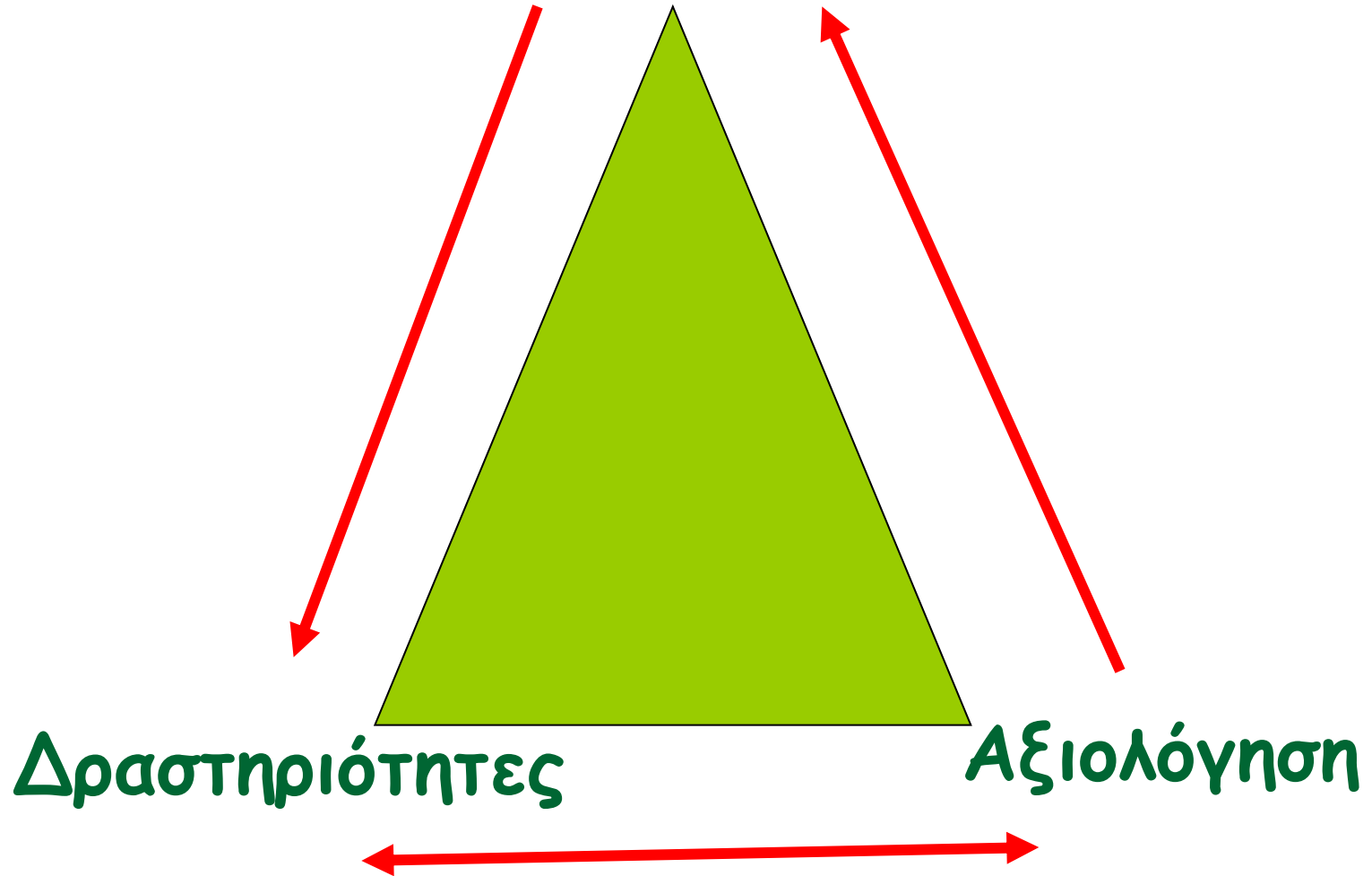
- **Ρήματα:** μετρώ, υπολογίζω, επιλύω, μετατρέπω, συντάσσω, ελέγχω, επαληθεύω, εφαρμόζω, διορθώνω, ορθογραφώ κλπ
- **Αξιολόγηση:** με παρατήρηση του τρόπου εργασίας και του τελικού αποτελέσματος

Συναισθηματικοί στόχοι και στάσεων και συμπεριφορών

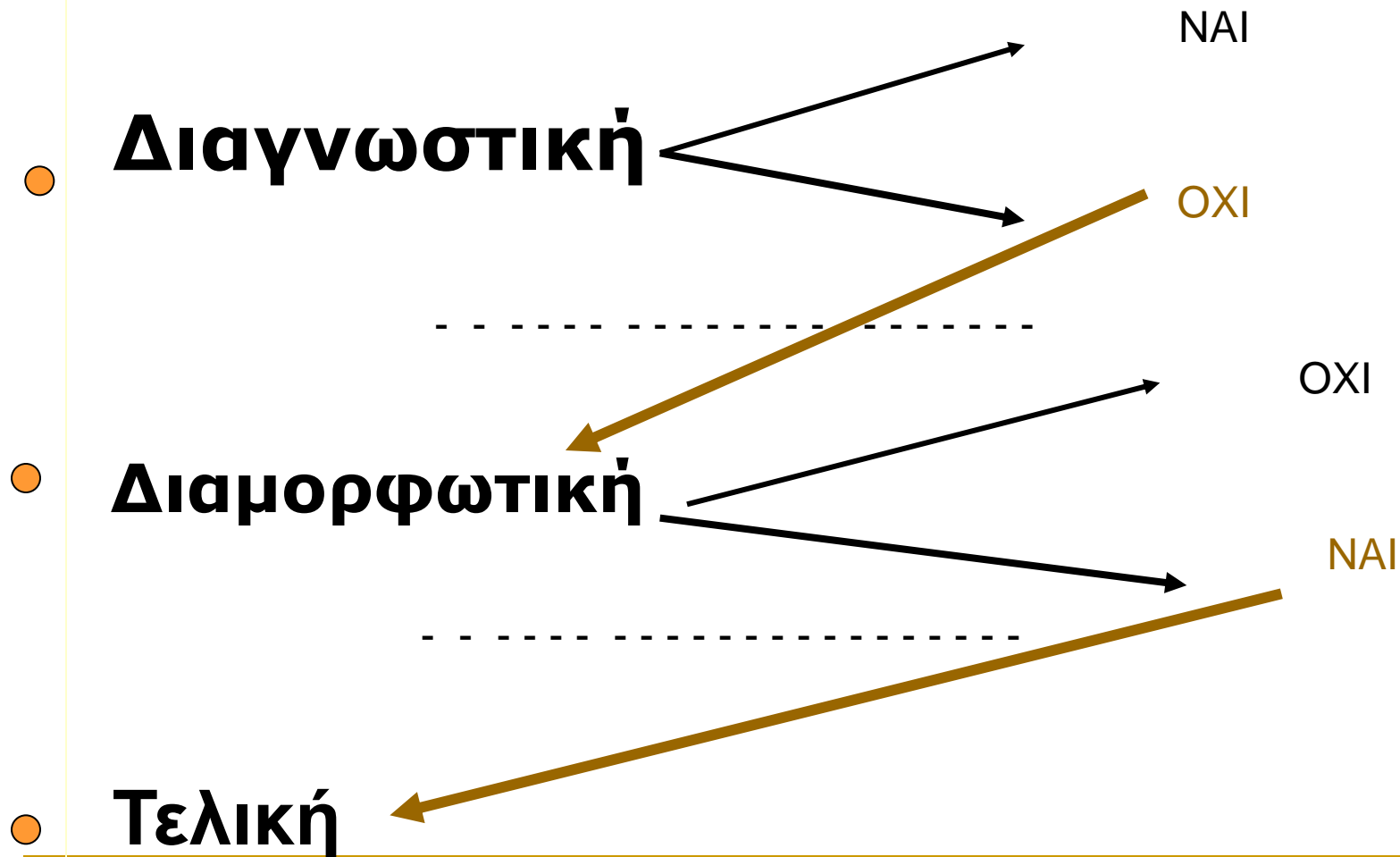
- **Ρήματα:** αποδέχομαι, απορρίπτω, αμφισβητώ, εκτιμώ, παροτρύνω, ενθαρρύνω, εκτιμώ, υιοθετώ, υποστηρίζω, προσαρμόζομαι κ.τ.λ.
- **Αξιολόγηση:** παρατήρηση συμπεριφοράς, απόψεων και ανάληψη δράσης

Σε κάθε διδασκαλία πρέπει να λειτουργεί το παρακάτω σχήμα

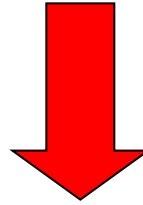
Στόχοι

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (Μορφές)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΠΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΝΤΑΙ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

και στοχεύουν να εξασφαλίσουν τις απαραίτητες συνθήκες επιτυχίας της μέσα σε εύλογο χρονικό πλαίσιο και σε σωστό παιδαγωγικό περιβάλλον.

Ετήσιος Προγραμματισμός (I)

- Συγκέντρωση εποπτικού υλικού (χάρτες, εικόνες, υλικό πειραμάτων, βοηθητικά βιβλία).
- Αδρομερής σύνταξη χρονοδιαγράμματος διδασκαλίας της διδακτέας ύλης κατανέμοντάς την στα τρία τρίμηνα.
- Γενικός προσδιορισμός θεμάτων που μπορεί να ενταχθούν στο πλαίσιο των ελευθεριών που του παρέχει το αναλυτικό πρόγραμμα.

Τριμηνιαίος Προγραμματισμός

- Επαναπροσδιορισμός με μεγαλύτερη ακρίβεια των: στόχων, διδακτέας ύλης, διδακτικών επισκέψεων, καινοτόμων προγραμμάτων, ελευθέρων θεμάτων.
- Αξιολόγηση του έργου του προηγούμενου τριμήνου και επανακαθορισμός στόχων.
- Πρόβλεψη χρόνου για επανατροφοδοτήσεις.

Ετήσιος Προγραμματισμός (II)

- Αδρομερής σύνταξη σχεδίου για ένταξη στο πρόγραμμα της τάξης καινοτόμων προγραμμάτων.
- Καθορισμός σε γενικές γραμμές των διδακτικών επισκέψεων, που μπορεί να πραγματοποιήσει με την τάξη του κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.
- Καθορισμός (με την βοήθεια των μαθητών του) των καθημερινών ενεργειών ρουτίνας που είναι αναγκαίες για την απρόσκοπτη διεξαγωγή του μαθήματος.

Ωριαίος Προγραμματισμός

■ ΠΛΑΝΟ ΔΙΔ/ΛΙΑΣ (Α΄ μέρος)

- Επιλογή ενότητας – Χρόνος διάρκειας διδ/λίας
- Καθορισμός επιπέδου της μάθησης
- Προσδιορισμός γενικών σκοπών
- Προσδιορισμός στόχων της συγκεκριμένης ενότητας.
- Προετοιμασία εκπαιδευτικού υλικού που θα χρησιμοποιηθεί.
- Καθορισμός μεθόδου και μορφών διδασκαλίας

Ωριαίος Προγραμματισμός

■ ΠΛΑΝΟ ΔΙΔ/ΛΙΑΣ (Β' μέρος)

- Αφόρμηση -Προβληματισμός
- Παρουσίαση του νέου
- Επεξεργασία δεδομένων και εξαγωγή συμπερασμάτων
- Εφαρμογή
- Ανακεφαλαίωση
- Μαθησιακή και μεταγνωστική αξιολόγηση, έλεγχος και ανατροφοδότηση της κατανόησης

Διαχείριση Σχολικής τάξης

(Καθιέρωση κανόνων και ρουτινών εργασίας)

- Κρίνεται αναγκαία η καθιέρωση κάποιων κανόνων, εργασιών ρουτίνας και διαδικασιών,
- Η εφαρμογή τους συμβάλλει στη σωστή διαχείριση της σχολικής τάξης,
- Ενισχύεται το αίσθημα της ασφάλειας των μαθητών
- Απομακρύνεται το ενδεχόμενο να χαλάσει το ήρεμο κλίμα της τάξης.
- Μπαίνουν κάποια όρια και επικρατεί το αίσθημα της ισοτιμίας.
- Οι μαθητές διαμορφώσουν την προσωπικότητά τους και να γίνονται υπεύθυνοι και αυτόνομοι.

Θέσπιση κανόνων

- Με τη συμμετοχή των μαθητών στην άσκηση των εξουσιών του δασκάλου (εσωτερική πειθαρχία)
- Οι κανόνες που θα διατυπωθούν να είναι: λιγότεροι, περιεκτικοί, ξεκάθαροι, με λογικές απαιτήσεις και διατυπωμένοι από τη θετική σκοπιά τους (Elliott et al., 2008)
- Παραδείγματα:
 - 1 «Η έγκαιρη και αθόρυβη είσοδός μας στην τάξη αυξάνει τον χρόνο που έχουμε στη διάθεσή μας για να καταλάβουμε καλύτερα το μάθημα»
 - 2.«Ανεβαίνοντας και κατεβαίνοντας τις σκάλες με προσοχή, εξασφαλίζεται η σωματική ακεραιότητα η δική μας και των άλλων».
 - 3. «Είναι σωστό και ωραίο να είσαι ευγενικός με τους άλλους και να σέβεσαι την περιουσία του άλλου».

Ρουτίνες εργασίας (1)

- Οι μαθητές να είναι ενημερωμένοι για το πρόγραμμα των μαθημάτων καθημερινά. Με αυτόν τον τρόπο, θα είναι σε θέση να γνωρίζουν τι θα κάνουν από την αρχή έως το τέλος των μαθημάτων.
- Να γνωρίζουν πώς να μπαίνουν στην αίθουσα διδασκαλίας και πώς να αποχωρούν με ομαλό τρόπο.
- Να ετοιμάζουν γρήγορα τα βιβλία, τα τετράδια και ό,τι άλλο είναι απαραίτητο για το μάθημα που θα ακολουθήσει.
- Να ακολουθούν τις οδηγίες των φύλλων εργασιών ή του πίνακα στις διάφορες εργασίες που τους ανατίθενται.
- Να γνωρίζουν με ποιον τρόπο θα εκτελούνται οι διάφορες δραστηριότητες του μαθήματος (πρώτα οι μαθητές διαβάζουν τη δραστηριότητα, μετά λύνονται οι απορίες, στη συνέχεια εργάζονται οι μαθητές ατομικά ή ομαδικά και στο τέλος γίνεται η αυτοδιόρθωση των εργασιών τους με οπτικό ή ακουστικό τρόπο).

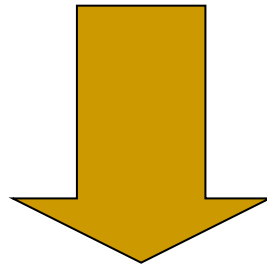
Ρουτίνες εργασίας (2)

- Να τηρούν τον χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους, για να ολοκληρώσουν κάποια εργασία.
- Να γνωρίζουν ποιοι μαθητές είναι υπεύθυνοι για τη συγκέντρωση των γραπτών εργασιών, την ετοιμασία των εποπτικών μέσων και οργάνων και την ευρυθμία της αίθουσας διδασκαλίας (επιμελητές τάξης).
- Οι μαθητές να ανταποκρίνονται στα κωδικοποιημένα λεκτικά ή μη λεκτικά μηνύματα του δασκάλου.
- Στην υλοποίηση των διαφόρων δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, οι μαθητές να γνωρίζουν πότε θα μεταβαίνουν από την ατομική στην ομαδική εργασία και στη συνέχεια στην ολομέλεια της τάξης (Βαλιαντή και Νεοφύτου, 2017).
-

ΜΑΘΗΜΑ 2ο

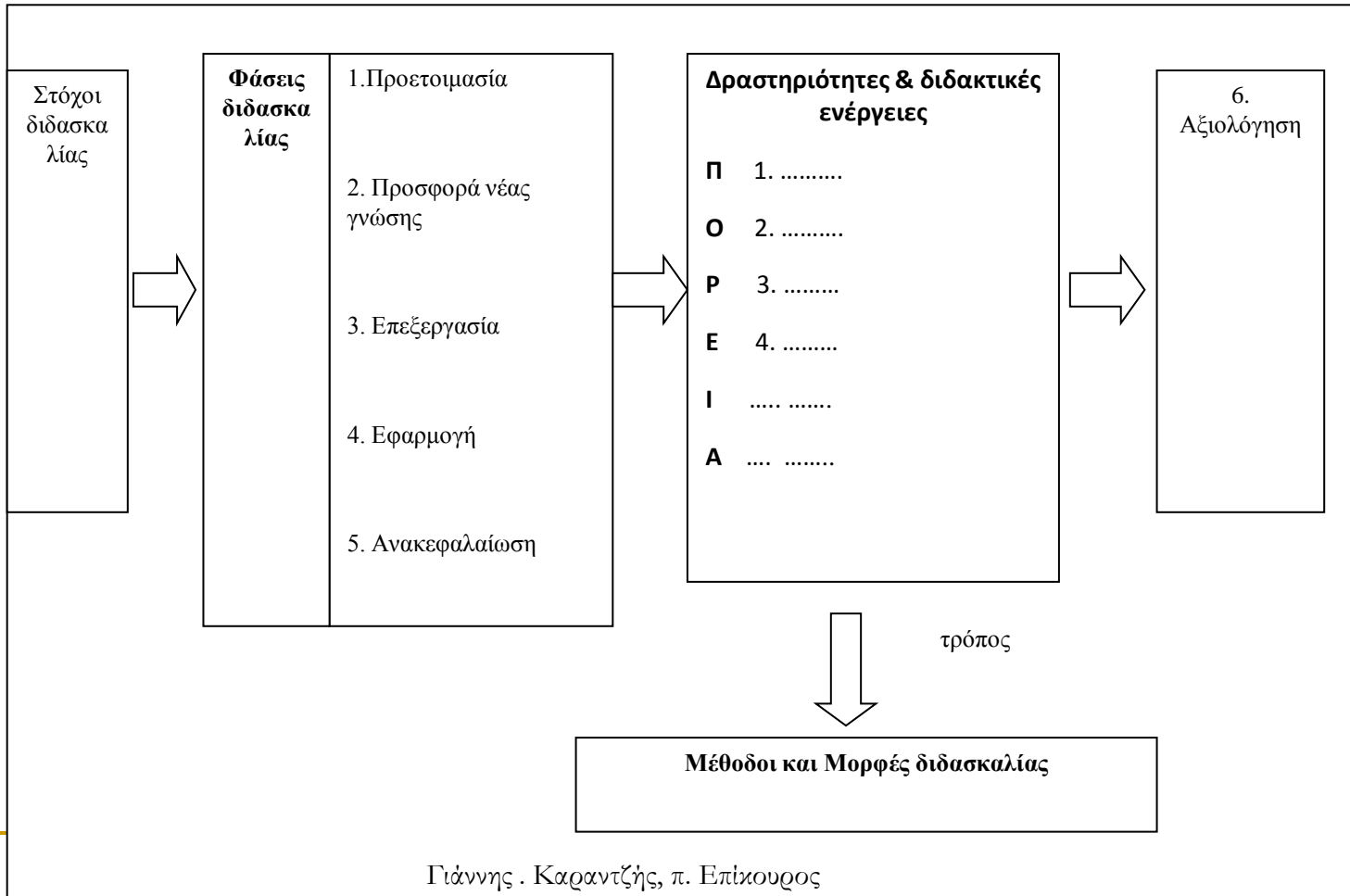
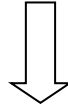
Μέθοδοι, μορφές και στρατηγική διδασκαλίας

Στρατηγική διδασκαλίας

Συγκροτημένη συνακολουθία αλληλοεπικοδομούμενων διδακτικο-μαθησιακών δραστηριοτήτων, που οργανώνει με βάση συγκεκριμένες αρχές ο δάσκαλος κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος, με σκοπό να υλοποιήσει τους ειδικούς στόχους της ωριαίας διδασκαλίας
(Ματσαγγούρας, 1997, σ. 124)

Στρατηγική Διδασκαλίας

Μέθοδος διδασκαλίας

Όταν αποδίδουμε στην έννοια της διδακτικής μεθόδου, ενέργειες με σαφή προσανατολισμό και λογική συνέπεια ΤΟΤΕ την ταυτίζουμε με τη **Στρατηγική της διδασκαλίας**

Μέθοδοι επεξεργασίας

- **Επαγωγική Μέθοδος** (από το μερικό στο γενικό, από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο, από το γνωστό στο άγνωστο, από το απλό στο σύνθετο)
- **Απαγωγική Μέθοδος** (από το όλο στο επιμέρους, από τα αξιώματα και γενικεύσεις σε ειδικές περιπτώσεις)

(Συνδυασμός των ανωτέρω είναι:

Αναλυτικοσυνθετική, ολική, συγκριτική,
διερευνητική, αναλογική, διαθεματική)

Μορφές διδασκαλίας

(τρόποι και τεχνικές εργασίας για τη διδασκαλία της διδακτέας ύλης)

- **ΠΡΟΣΦΟΡΑ:** Μονολογική (διήγηση, εισήγηση, παρουσίαση, επίδειξη)
- **ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:** ερωτοαπόκριση, διάλογος, συζήτηση, διαλεκτική, σωκρατική μαιευτική.
- **ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ:** διερεύνηση, ανακάλυψη, σχέδια εργασίας, άλλες εργαστηριακές μορφές

Φάσεις μιας διδακτικής προσέγγισης

- Προετοιμασία ψυχολογική και γνωσιολογική
- Επαφή του μαθητή με τα δεδομένα ●
- Επεξεργασία δεδομένων και εξαγωγή συμπερασμάτων ●
- Εφαρμογή
- Ανακεφαλαίωση
- Μαθησιακή και μεταγνωστική αξιολόγηση και έλεγχος και ανατροφοδότηση της κατανόησης

1. Προετοιμασία ψυχολογική και γνωσιολογική

- **Ψυχολογική προετοιμασία**
- **Εξέταση του προηγούμενου μαθήματος και σύνδεση με το**
- **Προβληματισμός**
- **Αφορμή από εικόνες ή εμπειρίες**
- **Προοργανωτής**

2. Επαφή των μαθητών με τα δεδομένα

(άμεση ή έμμεση)

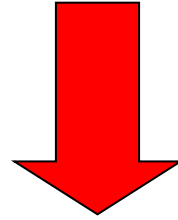
Πληροφόρηση, επίδειξη ή αναζήτηση δεδομένων

{Ενεργοποίηση στρατηγικών κατανόησης (επεξηγηματική κατανόηση – διερευνητική κατανόηση- συνδυασμός των δύο)}.

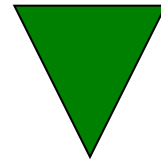
3. Επεξεργασία των δεδομένων και εξαγωγή συμπερασμάτων

- **Οργανωτική επεξεργασία** (συσχέτιση δεδομένων, ομοιότητες, διαφορές, κατηγοριοποιήσεις, Αναλυτική επεξεργασία (αίτια, αποτελέσματα, σε πόσα μέρη μπορούμε να αναλύσουμε..., Τι ενδείξεις υπάρχουν..., ποια στοιχεία ...))
- **Παραγωγική επεξεργασία** (ερμηνεία, αξιολόγηση, πρόβλεψη, υπόθεση, συμπέρασμα)
- **Συστηματοποίηση των συμπερασμάτων**

Ερωτήσεις για συλλογή δεδομένων

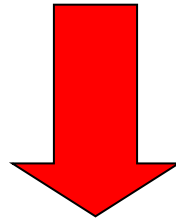
Είναι ερωτήσεις ανάκλησης και αναγνώριση των βασικών σημείων του μαθήματος.

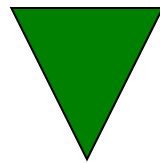
Παραδείγματα

- Τι βλέπεις στην παρακάτω εικόνα;
- Ποια είναι τα κυριότερα σημεία του μαθήματος;
- Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις ...
- Κάνε τις παρακάτω αντιστοιχίσεις.

Ερωτήσεις για οργάνωση δεδομένων

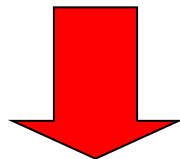
Οι μαθητές προβαίνουν σε συγκρίσεις, ταξινομήσεις και κατατάξεις στοιχείων ή γεγονότων του μαθήματος.

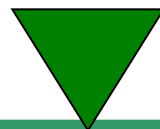
Παραδείγματα

- Βάλε σε ομάδες τα ...
- Βρες τις ομοιότητες και τις διαφορές ...
- Ταξινόμησε χρονικά τα παρακάτω γεγονότα ...
- Κατάταξε σε φθίνουσα / αύξουσα φορά τα ...

Ερωτήσεις για ανάλυση δεδομένων

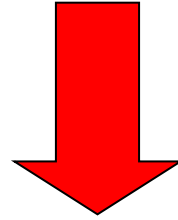
Οι μαθητές καλούνται, κυρίως, να αναζητήσουν αφορμές και αιτίες γεγονότων, να διακρίνουν σχέσεις και να διευκρινίσουν κάποια σημεία του μαθήματος.

Παραδείγματα

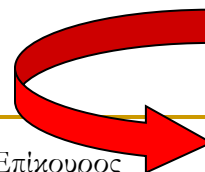
- Ποιες αιτίες προκάλεσαν ...
- Ποια είναι η αφορμή του ... γεγονότος.
- Πώς αντιλαμβάνεσαι τη φράση / όρο ...
 - Σου θυμίζει κάτι η φράση ...
- Σε πόσα μέρη μπορούμε να αναλύσουμε ...
- Τι ενδείξεις υπάρχουν για το γεγονός ότι ...
- Ποια στοιχεία είναι αυτά που σε κάνουν να ισχυρίζεσαι ότι ...

Ερωτήσεις για υπέρβαση δεδομένων

Δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές, κυρίως, να κρίνουν και να χαρακτηρίζουν πρόσωπα και καταστάσεις, να εξάγουν **συμπεράσματα**, να κάνουν υποθέσεις, να εκφράζουν συναισθήματα και να παρουσιάζουν τα βασικά σημεία του μαθήματος σε μορφή διαγραμμάτων, σχεδιαγραμμάτων και πινάκων, περίληψη.

Παραδείγματα

Παραδείγματα

- Σε ποια συμπεράσματα καταλήγεις;
- Ποια είναι η βασική παραδοχή της άποψης ότι ...
- Πώς κρίνεις / εξηγείς το γεγονός ότι ...
- Πού φαίνεται ότι ...
- Ποιες αντιφάσεις υπάρχουν στη θέση ότι ...
- Πώς νομίζεις ότι ένιωσε ο ήρωας του διηγήματος ...
- Παρουσίασε με τη μορφή πίνακα τα γεγονότα...
- Φτιάξε έναν εννοιολογικό χάρτη των εννοιών του μαθήματος.
- Πώς μπορούμε να επαληθεύσουμε την υπόθεση ...

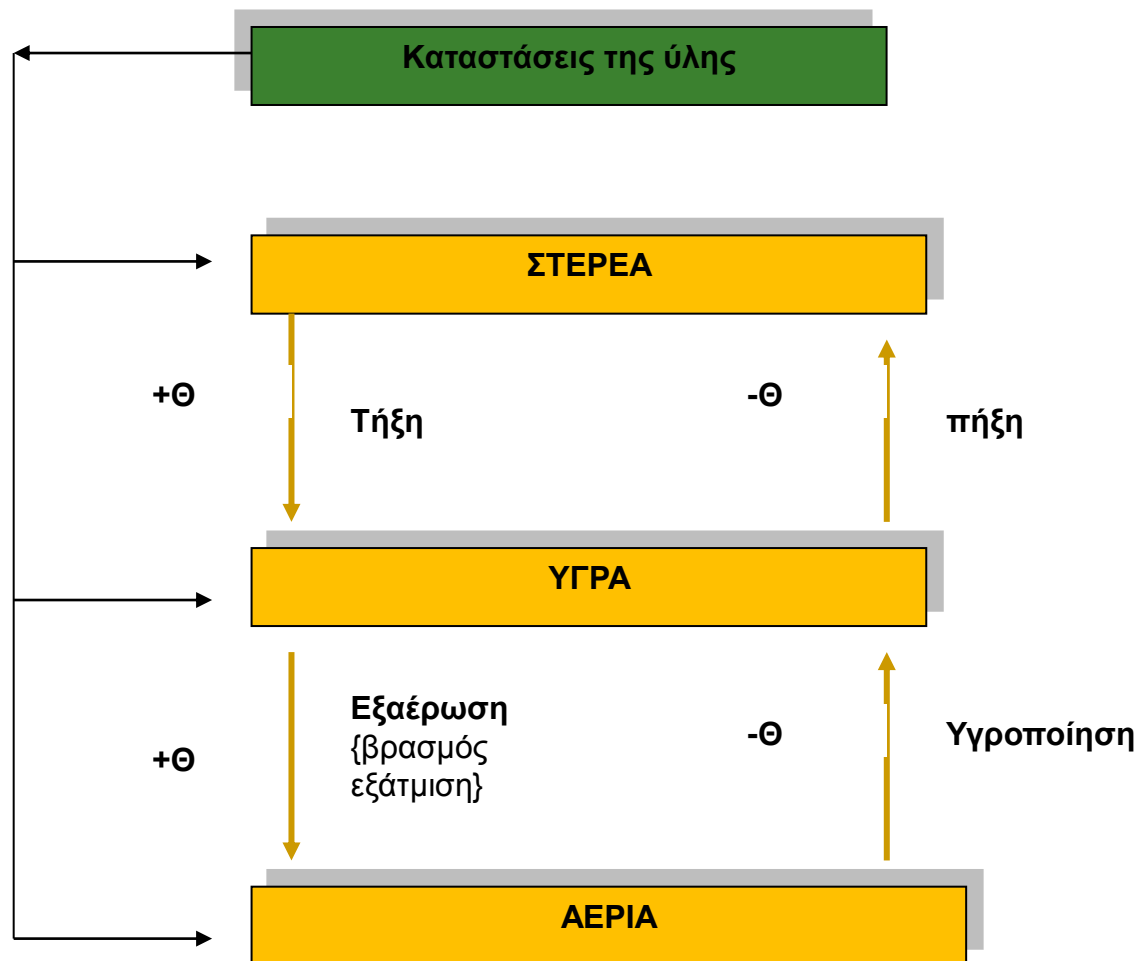
4. Εφαρμογή της νέας γνώσης

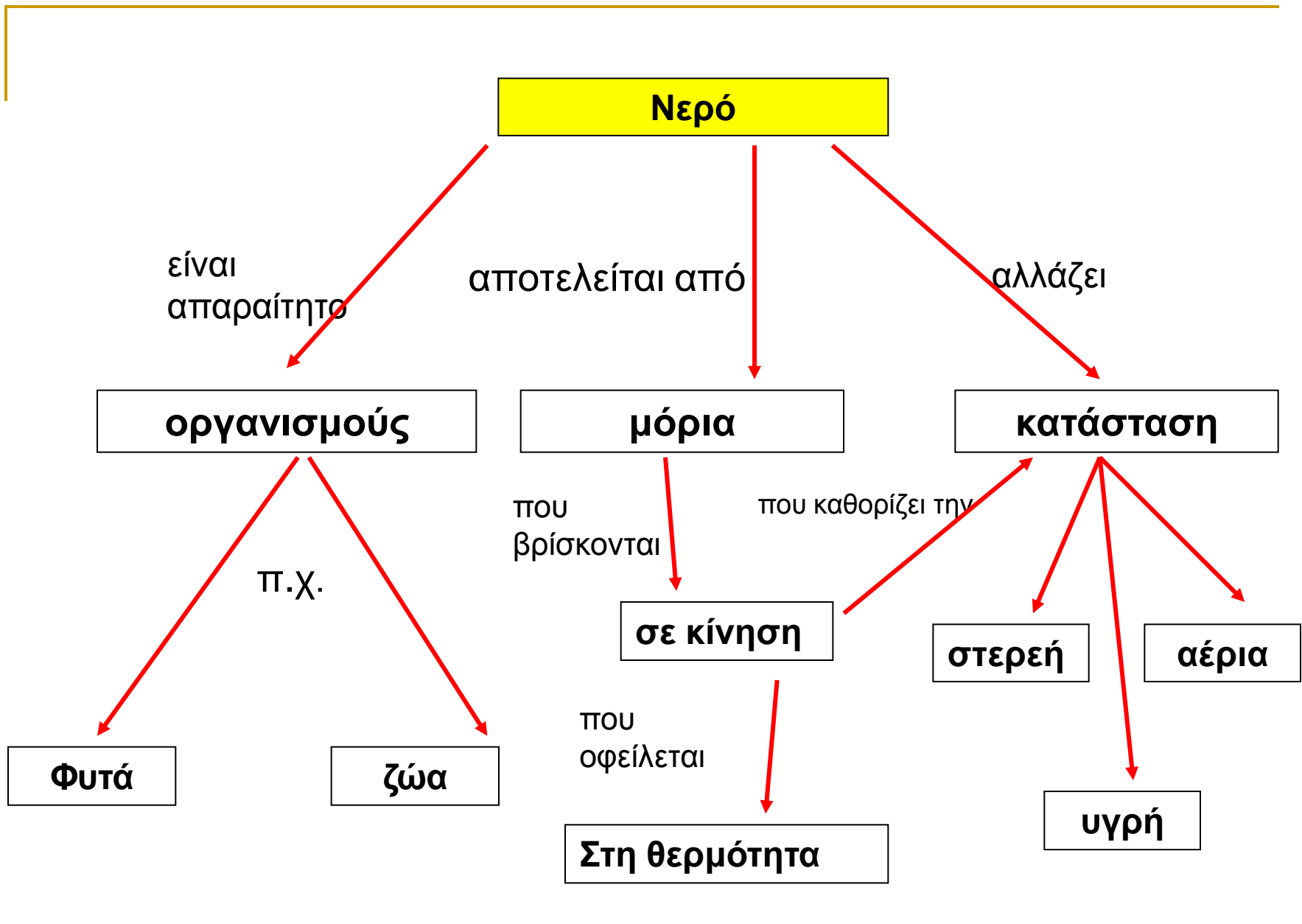
- **Εξάσκηση των μαθητών σε παρόμοιες καταστάσεις**
- **Γενίκευση και μεταφορά της νέας γνώσης**

5. Ανακεφαλαίωση *

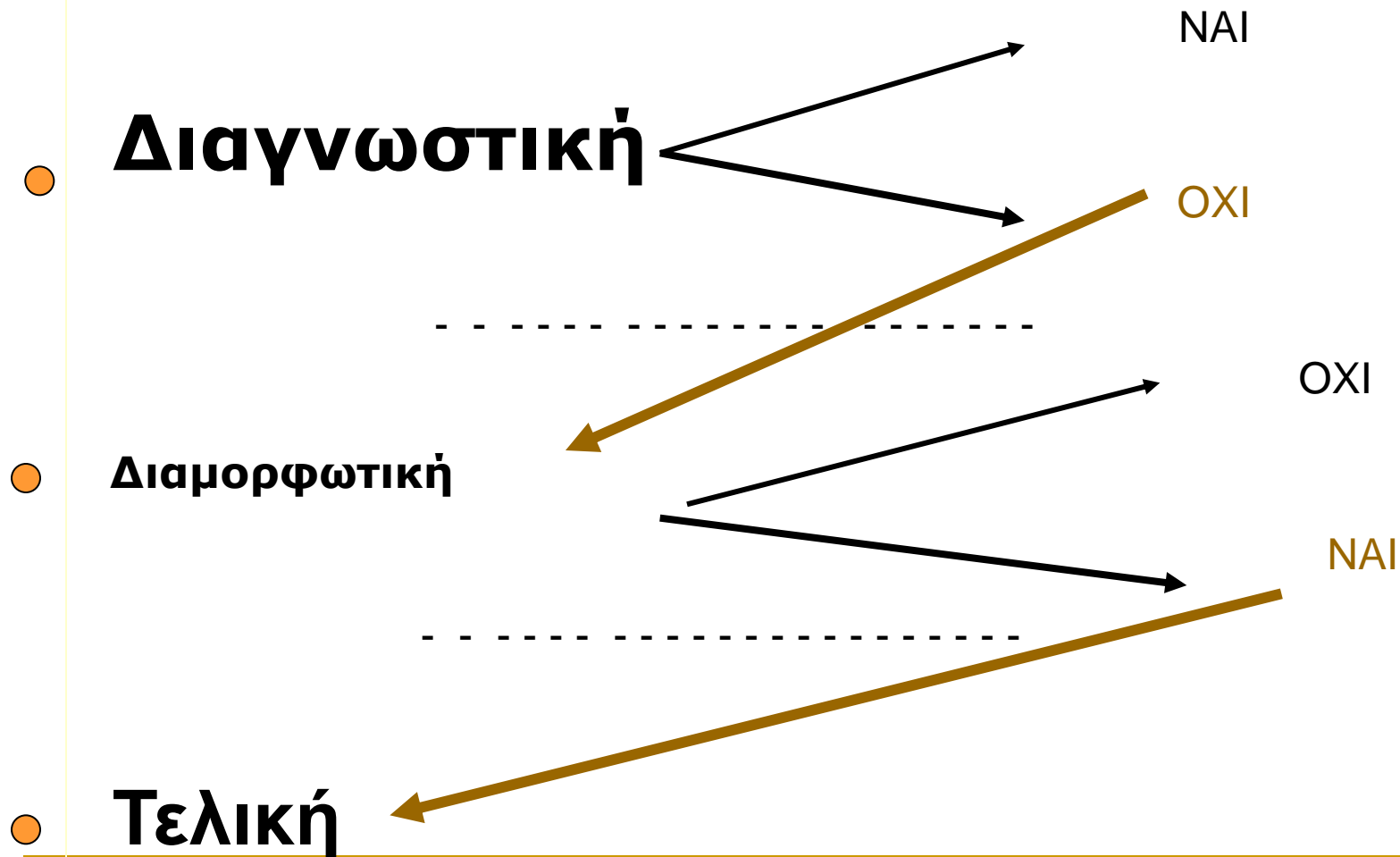
- **Λεκτική ανακεφαλαίωση**
- **Σχηματική ανακεφαλαίωση**
- **Απολογιστική ανακεφαλαίωση (τι έμαθε, τι εντυπώσεις είχε, ποια καινούργια πράγματα έμαθε, ποια σημεία θέλουν διευκρίνιση)**

Εννοιολογικός χάρτης των εννοιών: τήξη, πήξη, εξαέρωση και υγροποίηση.

6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (Μορφές)

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΑΡΑΝΤΖΗΣ

Εστιάζοντας στις

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Οι
σημειώσεις
από το
βιβλίο μου

GOTSIS

Γιάννης . Καραντζής, π. Επίκουρος
Καθηγητής Παν/μίου Πατρών